

Herstel voor mensen met mentale aandoeningen en hun families, regio Mongo.

AANVRAAG 2025-2026

DOEL:

- Behandeling, betere levensomstandigheden en herstel van waardigheid voor mensen die lijden aan epilepsie, psychosen of andere psychische aandoeningen.
- Herstel van onafhankelijkheid van families die door de zorg voor een ziek familielid ernstig verarmd en gemarginaliseerd zijn.

DOELGROEP:

Ongeveer 80 patiënten en hun families in de regio Mongo, centraal Tsjaad. Twee-derde van hen zijn vrouwen. Een deel zijn kinderen die aan epilepsie lijden en die zonder medicijnen niet naar school kunnen.

UITVOERDER:

Bureau d'Appui à la Santé Mentale en Mission Evangélique Contre la Lèpre (Leprazending).

TOTALE KOSTEN: 14.325 €

Rachida leefde 12 jaar geketend. Haar zus verzorgde haar zo goed als het ging. Dankzij medicijnen zijn ze nu beiden vrij en dolgelukkig.

ACHTERGROND

Leven met psychische aandoeningen in Tsjaad

Tsjaad is een arm land in de Sahel. In de Human Development Index van de VN staat het op de 187e plaats van 188 landen in totaal. Mongo is de hoofdstad van de provincie Guéra, in het hart van Tsjaad. Er wonen ongeveer 100.000 mensen en er ligt geen meter asfalt.

Mensen die lijden aan mentale of psychische aandoeningen boezemen in Tsjaad nog angst en schaamte in, of het nu gaat om psychosen, epilepsie, cerebrale parese of andere stoornissen. In het beste geval denkt de omgeving (en de patiënt zelf) dat zulke aandoeningen het gevolg zijn van een straf voor de familie, van God of lokale goden voor een overtreding die misschien al generaties

eerder plaats vond. In het ergste geval, maar dat is vaak, geloven mensen dat een patiënt door de duivel bezeten is. Beide ideeën hebben vergaande gevolgen voor de patiënt en voor zijn of haar familie.

Want voor zulke problemen zoekt men op de eerste plaats hulp bij *marabouts* of *shadaara*, traditionele genezers die onderdelen van de islamitische traditie of een lokale religie gebruiken om te proberen de patiënt te verlossen van een vloek of van de duivel. Het leidt zelden tot verbetering voor de patiënt, maar zulke genezers vragen wel enorme bedragen, jaar in jaar uit. Families met een psychische patiënt raken op den duur al hun geld kwijt. Soms verkopen ze hun huis en hun landbouwgrond. Ze raken hun bron van inkomsten kwijt en komen in zo'n onbeschrijflijke armoede terecht dat ze om twee redenen – de patiënt en die armoede – buiten de gemeenschap komen te staan.

Intussen worden patiënten door hun families zo veel mogelijk verstopt voor de buitenwereld. Patiënten die onrustig zijn, die schreeuwen of door weghollen proberen aan hun angst te ontkomen, maken anderen bang. Daarom ziet de familie zich vaak gedwongen om hen vast te binden, maanden, jaren achter elkaar. Familieleden durven hen soms ook niet goed te verzorgen. Ze zijn daardoor vuil, slecht gevoed en meer dan eenzaam. We weten niet zeker waar het door komt, maar de meerderheid van de patiënten die aan psychosen lijden zijn vrouwen. Heeft het te maken met trauma's als gevolg van misbruik? Het is akelig dat jonge vrouwen die vastgebonden zijn ook te maken hebben met seksueel misbruik door mannen in de familie of in de buurt.

Epilepsie treft relatief veel kinderen. Dat is niet alleen voor henzelf uitputtend, het is ook voor de omgeving beangstigend. Kinderen die een paar aanvallen per jaar hebben worden daarom van school gehaald. Adolescenten kunnen niet naar vervolgonderwijs als ze daarvoor weg moeten uit het ouderlijk huis en niet kunnen rekenen op de juiste zorg bij een aanval.

Maar hulp is goed mogelijk !

Veel van dit lijden kan met moderne medicijnen verlicht worden, bedachten de initiatiefnemers van dit project, Botol Adoum (gediplomeerd sociaal werker) en Abel Oumar (boekhouder) in 2021. Epilepsie is goed te behandelen met Fenobarbital. Zelfs psychosen zijn te behandelen, met Haldol. De diagnose en behandeling – door een arts in het ziekenhuis van Mongo - zijn niet zo precies als in Nederland, maar alles is beter dan de ellende waarin patiënten zonder leven. Met medicijnen zijn ze in staat om eenvoudige activiteiten te ondernemen (nb, ze zijn meestal nauwelijks geschoold) om wat eigen inkomen te verwerven en hun bestaan meer inhoud te geven.

Het probleem was dat mensen de weg naar de moderne gezondheidszorg niet vinden. En als een patiënt na omwegen bij het ziekenhuis komt en medicijnen krijgt, dan vergeet men vaak om ze in te nemen, of een ander familielid neemt eens een pil, in de hoop er sterker van te worden, of de pillen raken kwijt of worden verkocht.

Daarom is Botol in 2022 begonnen patiënten te begeleiden naar het ziekenhuis en ze vervolgens regelmatig thuis op te zoeken, om te horen of de medicijnen op tijd worden ingenomen, hoe de patiënt er op reageert en welke hulp geboden kan worden om de patiënt en de familie te helpen om de medicijnen zelf te betalen.

Omdat Botol blind is, werkt hij samen met zijn schoolvriend Abel. Die bestuurt de brommer en houdt de boekhouding en verslagen over elke patiënt bij in gewoon schrift (dus niet Braille).

Resultaten na de eerste twee jaar:

- 15 vrouwen die leden aan psychoses en jaren vastgebonden waren, werden bevrijd. Ze helpen weer in huis en nemen weer een beetje deel aan het sociale leven. Een van hen verkoopt kruiden en gedroogde tomaten op de markt.
- 18 jonge mensen met epilepsie hebben dankzij medicijnen geen aanvallen meer. Een aantal volgt weer onderwijs.
- 22 verwanten van patiënten kregen een klein krediet om hun oude handel (groenten, sesamolie, pinda's etc) op te pakken.
- 8 kinderen van een ouder die door mentaal lijden niet kon functioneren, zijn weer naar school.
- 20 patiënten of familieleden sparen maandelijks een klein bedrag in de kas van de projectcoördinatoren en betalen daarvan hun eigen medicijnen.
- **Het positieve effect van medicijnen voor dit soort aandoeningen begint bekend te raken en het stigma van de "vloek" verbleekt. Voorbeelden zijn de beste reclame.**
- Het hoofd van de provinciale dienst voor Sociale Zaken en Gezondheidszorg, de sultan en medewerkers van het bisdom steunen het project met kleine giften.

ACTIVITEITENPLAN 2025-26

De activiteiten van het Bureau d'Appui à la Santé Mentale gaan het hele jaar door. Het Bureau heeft een klein kantoorje dat elke ochtend open is, behalve als Botol en Abel in het ziekenhuis zijn. Familieleden van patiënten weten hen goed te vinden. Huisbezoeken vinden 's middags plaats.

In 2026 hopen we op de komst van een psychiater die nu in opleiding is in Benin, om het project te versterken. Tot die tijd zijn geen uitbreidingen gepland.

Hulp aan patiënten en families

- Opsporen van patiënten thuis. Kennismaken met gezinnen en patiënten. Hen overtuigen van het nut om medische hulp te zoeken.
- Bijwonen van consultaties in het ziekenhuis. (2 ochtenden per week). De sociaal werker hoort dan welke medicatie de arts voorschrijft, en hoe (vaak) die moet worden ingenomen.
- Thuisbezoeken aan ongeveer 45 patiënten.
- Morele steun en advies.

Inkomsten verwervende activiteiten

- Inrichting van een moestuin (omheining + waterput), waarin 20 patiënten of hun familieleden groenten en kruiden kunnen verbouwen. (Terrein is verkregen van een protestantse kerk in Mongo.)
- Hulp bij de keuze en opzet van inkomsten verwervende activiteiten, zoals de verkoop (in de eigen straat) van water of voedingsmiddelen, het maken van matten, breiwerk etc. Het project geeft ook piepkleine startkapitaaltjes.

Bijstand voor de armste families

- Bescheiden materiële hulp. De gewoonte van families van patiënten om vreemden uit schaamte buiten de deur te houden is sterk. Daarom is het nuttig om bij de eerste kennismaking kleine giften te kunnen aanbieden waarmee in basisbehoeften wordt voorzien, zoals een mat om op te zitten, een emmer, riet voor dakreparaties; of gierst, bonen.
- Financiële hulp aan de armste families voor de aanschaf van medicijnen, eerste 6 maanden. (wordt daarna afgebouwd)

Bewustwording

- Voorlichting over de medische en behandelbare aspecten van psychische aandoeningen: twee maal op het openbare Lyceum, twee maal via de lokale radio RCM.

BEGELEIDING EN FOLLOW-UP

De Nederlandse Geeske Zijp, die al ruim 30 jaar in Tsjaad woont, begeleidt het project. De voorzitter van Denkend aan Tsjaad is sinds de start in 2022 betrokken bij het werk van Botol en Abel. Ze bezoekt het project jaarlijks, controleert de financiële boekhouding en de verslagen van patiëntbezoeken (beide zijn altijd erg goed), ze bezoekt patiënten en overlegt met Botol, Abel en Geeske de toekomstplannen.

BEGROTING juni 2025-juni 2026	Fcfa x 1000	€	
Bijstand aan armste families			
(deel) medicijnkosten 25 patiënten	380	579	
matten, emmers etc als binnenkomer	150	229	
voedingsmiddelen	<u>200</u>	<u>305</u>	
subtotaal	730		1.113
Inkomsten genererende activiteiten			
Inrichting moestuin			
Omheining	1.730	2.637	
Put	1.076	1.640	
Pomp	145	221	
Tuingereedschap	215	328	
Startkapitaaltjes 20 ps	<u>500</u>	<u>762</u>	
subtotaal	3.666		5.589
Functioneringskosten			
huur à 30.000 Fcfa/maand	360	549	
papier	60	92	
benzine 25.000/maand	300	457	
telefoonkosten 2 ps	120	183	
radiopraatjes 2 x 30.000	60	91	
aanschaf laptop	<u>350</u>	<u>533</u>	
subtotaal	1.250		1.906
Personeel			
sociaal werker 130.000/mnd	1.560	2378	
admin medew 120.000/mnd	1.440	2195	
Premie arts ziekenhuis	<u>360</u>	<u>549</u>	
subtotaal	<u>3.850+</u>		<u>5.869</u>
TOTAAL			14.477 €
Financiering:			
Protestantse kerk Mongo:	terrein moestuin		
Lokale donor	100		152
Gezocht bedrag:			14.324 €